

Policyprofessionelle i danske tænketanke

Uddannelse, erhvervs erfaring og synlighed i Folketinget og landsdækkende aviser

Kelstrup, Jesper Dahl

Published in:
Politica

Publication date:
2020

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):

Kelstrup, J. D. (2020). Policyprofessionelle i danske tænketanke: Uddannelse, erhvervs erfaring og synlighed i Folketinget og landsdækkende aviser. *Politica*, 52(1), 59-75.
https://politica.dk/fileadmin/politica/Dokumenter/politica_52_1/kelstrup.pdf

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@ruc.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Jesper Dahl Kelstrup

Policyprofessionelle i danske tænketanke: uddannelse, erhvervs erfaring og synlighed i Folketinget og landsdækkende aviser

Hvilken uddannelsesbaggrund og erhvervs erfaring har policyprofessionelle i danske tænketanke, og hvordan bidrager de til tænketankenes synlighed i Folketinget og i landsdækkende aviser? Analysen af 126 policyprofessionelle fra ti privatfinansierede tænketanke viser, at tænketankene hovedsageligt ansætter policyprofessionelle med samfundsvidenskabelige universitetsgrader og erhvervs erfaring fra stat, interesseorganisationer og den private sektor. Flere advocacytænketanke prioriterer at ansætte økonomer, og andelen af ansatte med en kandidatgrad i økonomi er positivt korreleret med omtale i Folketinget og aviser. Dette fund lægger op til fremadrettet at undersøge, hvilke særlige forudsætninger økonomer har for at agere som policyprofessionelle, og hvordan de bidrager til at få tænketankes idéer og analyser på mediernes og politikernes dagsorden.

Keywords: policyprofessionelle, tænketanke, uddannelses erfaring, erhvervs erfaring, økonomer.

Begrebet ”policyprofessionel” er blevet brugt til at betegne ansatte, der arbejder med at påvirke politik, men som hverken er politikere eller embedsmænd. De policyprofessionelle kan bevæge sig på tværs af organisationer i den offentlige og private sektor (Garsten, Rothstein og Svallfors, 2015). Et fokus på enkeltpersoners professionalisering i politik er vigtigt, både fordi individers personlige netværk, prestige og ry kan skabe politisk indflydelse (Seabrooke, 2014; Co-man, 2019: 290), og fordi policyprofessionelle kan være med til at skabe netværk på tværs af forskellige sektorer (Blach-Ørsten, Willig og Pedersen, 2017). Den eksisterende litteratur om policyprofessionelle har portrætteret dem som generalister, der har kompetencer til at arbejde i mange forskellige typer organisationer, der beskæftiger sig med politik (Garsten, Rothstein og Svallfors, 2015; Svallfors, 2016), men vi har begrænset viden om, hvilke forudsætninger de policyprofessionelle har for at varetage deres arbejde. Specielt er det underbelyst, hvordan policyprofessionelles forskellige uddannelsesbaggrunde og erhvervs erfaringer kan understøtte organisationers ambitioner om eksempelvis

at være synlige over for politikere og i medierne. På den baggrund undersøger artiklen uddannelsesbaggrund og erhvervs erfaring for policyprofessionelle i ti danske tænketanke, og hvordan disse faktorer bidrager til tænketankenes synlighed i Folketinget og i landsdækkende aviser. Spørgsmålet besvares ved at se på, hvor udbredt syv uddannelsesbaggrunde og otte slags erhvervs erfaring er iblandt 126 policyprofessionelle, der er ansat i ti forskellige privatfinansierede danske tænketanke. Desuden undersøges tænketankenes synlighed i Folketinget fra samlingerne 2014-2015 til 2018-2019 og i ni landsdækkende aviser i perioden 2014-2018. De ti tænketanke kategoriseres som enten advocacy- eller policytænketanke for også at undersøge, om bestemte typer tænketanke typisk ansætter policyprofessionelle med forskellige baggrunde.

I det følgende redegøres nærmere for begrebet policyprofessionel og forskellige teoretiske perspektiver på dem. Dernæst begrundes og afgrænses artiklens analytiske fokus, og dataindsamling samt kodningen af policyprofessionelles uddannelses- og erhvervsbaggrund præsenteres. Analysen viser, at gruppen af policyprofessionelle i tænketankene hovedsageligt har samfundsvidenskabelige kandidatgrader. Nogle tænketanke ansætter selektivt og opbygger derved fagmiljøer af økonomer, politologer, jurister eller forskere med ph.d.-grader. Fagmiljøer af sociologer og kommunikationsuddannede er derimod mindre udbredte i tænketankene. I forhold til erhvervs erfaring prioriterer mange tænketanke at ansætte policyprofessionelle med forskellige erfaringer fra stat, interesseorganisationer og den private sektor. Artiklens vigtigste fund er, at det ud af en række forskellige uddannelsesbaggrunde og erhvervs erfaringer kun er én variabel, der er korreleret med omtale i enten Folketinget eller medier: nemlig andelen af ansatte med en kandidatgrad i økonomi. Analysens fremhævelse af økonomer som en faktor for synlighed i Folketinget og landsdækkende aviser giver anledning til i fremtidige studier af policyprofessionelle at analysere mere præcist, hvordan og hvorfor økonomer bidrager til at få tænketankes idéer og analyser på mediernes og politikernes dagsorden.

Policyprofessionelle i Norden

Hugh Heclø satte i 1970'erne indirekte fokus på policyprofessionelle i kraft af sin forskning i såkaldte issue-netværk i amerikansk politik (Heclø, 1978). Heclø pointerede, at amerikansk politik ikke var så fastlåst, som den dengang udbredte forståelse af jerntrekanter imellem Kongressens udvalg, bureaukratier og interessegrupper lagde op til (Schneider, 2015: 374). Udgangspunktet for Heclø var i stedet, at den amerikanske forvaltning, i hvert fald på føderalt niveau, var både hierarkisk og horisontalt differentieret, og at de netværk af personer, der havde interesser i politik, ligeledes var forskelligartede, store og centrerede

sig om forskellige emner (issues) (Hecló, 1978: 102). Issue-netværk fungerede i dynamiske konstellationer, og det var folk, der evnede at bevæge sig imellem forskellige emner og at skifte position i netværkene, der vandt frem i denne type system (Hecló, 1978: 106). Heclós fremstilling af et differentieret og netværkspræget politisk system med horisontal mobilitet har siden vundet indpas og inspireret en forestilling om policyprofessionelle som individer, der bevæger sig på tværs af sektorer. Denne forestilling om policyprofessionelle har fået ny aktualitet i Skandinavien i kraft af en større undersøgelse af policyprofessionelle i Sverige (Garsten, Rothstein og Svallfors, 2015). Hensigten med undersøgelsen var, som titlen "Makt utan mandat" indikerer, at undersøge, i hvilket omfang policyprofessionelle i Sverige har tiltaget sig magt uden et folkevagt mandat, og om det i så fald er problematisk. Der er dog endnu ikke særligt klare svar på de store spørgsmål. Det skyldes blandt andet, at diskussionen om forudsætninger for at, policyprofessionelle udgør henholdsvis et demokratisk problem eller et bidrag til at skabe konkurrence og udveksling af idéer i moderne demokratier, hviler på demokratiteoretiske uenigheder om, hvad den rette balance imellem repræsentation, konkurrence, deltagelse og eliter er (Held, 2006). Til gengæld har forskningen om policyprofessionelle i en aktuel skandinavisk kontekst ydet andre konceptuelle og analytiske bidrag. Stefan Svallfors har således defineret policyprofessionelle på følgende måde:

These are people who are employed to affect politics and policy making in places such as government offices, political parties, interest organizations, public relations (PR) agencies, and think tanks. They are different from regular politicians, in that they are employed and not elected to office. But they also differ from civil servants and public administrators by being employed to further certain values and interests rather than as impartial and merit-recruited administrators (Svallfors, 2016: 57).

Policyprofessionelle er i dette perspektiv tydeligst afgrænset negativt i kraft af, at de hverken er politikere eller embedsmænd, men kan finde ansættelse i mange forskellige typer organisationer. Svensk forskning har på baggrund af en række kvalitative interview identificeret generelle kompetencer omkring problemformulering, processtyring og informationsadgang som centrale kompetencer for policyprofessionelle (Garsten, Rothstein og Svallfors, 2015; Svallfors, 2017). Ydermere er de policyprofessionelle blevet fremstillet som en gruppe eller ligefrem en stamme, der udveksler viden igennem netværk og også, i et dog ikke helt klarlagt omfang, skifter stillinger på tværs af organisationer og den offentlige og den private sektor (Garsten, Rothstein og Svallfors, 2015). Fokus

i de nyere skandinaviske studier har således været på policyprofessionelle som kompetente generalister, der på grundlag af generelt anvendelige kompetencer har karriereveje, som krydser forskellige organisationer og sektorer. I en dansk kontekst er policyprofessionelle blevet koblet til den såkaldte politiske svingdør, hvor rollen som policyprofessionel bliver relevant for eksempelvis politikere, der ønsker at forlade politik, men fortsat gerne vil have et arbejde, hvor deres viden om politik kan bringes i spil og honoreres (Blach-Ørsten, Willig og Pedersen, 2017).

Policyprofessionelle i tænketanke

Artiklen studerer policyprofessionelle i danske tænketanke, fordi rollen som policyprofessionel forventes at være stærkt udfoldet i disse organisationer (Aagaard og Blach-Ørsten, 2018). Tænketanke, der kan defineres som: "Organisationer, der hævder uafhængighed og søger politisk indflydelse ved at synliggøre ekspertviden" (Kelstrup, 2018: 12), kan således bruge policyprofessionelle til at understøtte forskellige kernefunktioner, herunder deres påberåbelse af uafhængighed, deres politiske indflydelse, deres vidensproduktion og deres synlighed (Kelstrup, 2016). Artiklen fokuserer som nævnt på, om tænketanke bruger bestemte policyprofessionelle til at understøtte deres synlighed over for Folketinget og medier i form af landsdækkende aviser. Litteraturen skelner imellem forskellige typer tænketanke, herunder policytænketanke, der prøver at skabe konsensus imellem forskellige aktører på tværs af det politiske spektrum, og advocacytænketanke, der prøver at opnå indflydelse på vegne af en gruppe aktører, der samles om bestemte værdier eller ideologier (McGann og Weaver, 2000; Osborne, 2004: 434; Rich, 2004; Stone og Denham, 2004; Campbell og Pedersen, 2014). De policyprofessionelles baggrund sammenlignes derfor nedenfor for disse to typer tænketanke.

Et sociologisk perspektiv på policyprofessionelle roller

Den sociologiske litteratur om tænketanke kan bruges til at nuancere de roller, der knytter sig til at være policyprofessionel i en tænketank. Den amerikanske sociolog Thomas Medvetz har således analyseret, hvordan policyprofessionelle, som han kalder for "public policy specialists" eller "policy experts", reflekterer over deres eget arbejde i forskellige amerikanske tænketanke (Medvetz, 2010: 549-550). En vigtig pointe hos Medvetz er, at de policyprofessionelle synes at gennemgå en vedvarende kamp for at forsøge at balancere og forene forskellige roller som led i etableringen af deres egen identitet. Rollen som policyprofessionel bliver således fortolket aktivt af praktikere som en hybrid identitet (Steinsbekk, 2018). Medvetz har sammenlignet ansatte i tænketanke med skuespillere

i vaudeville, der skifter imellem rollen som forsker, entreprenør, politisk rådgiver og kommunikator afhængigt af, hvad der efterspørges i en konkret situation (2010: 550). Medvetz fremhæver dog, at de policyprofessionelles forskellige arbejdsgivere qua deres strategi og organisationskultur også spiller en rolle for policyprofessionelle. Det kan eksempelvis være, at en tænketank ansætter og rekrutterer policyprofessionelle, der er gode til at balancere imellem forskellige roller. Men det kan lige så vel være, at ledelsen prioriterer nogle roller over andre (Medvetz, 2010: 557). En tænketank, der ønsker at fremstå videnskabelig, ansætter måske i højere grad personer med ph.d.-grader og forskningserfaring. En anden organisation kan derimod vælge at kombinere en gruppe kommunikationskyndige ansatte med økonomer, som måske både kan lave beregninger til analyser og bidrage til effektiv fundraising. Rollerne, som policyprofessionelle i de amerikanske tænketanke forsøger at kombinere, er hos Medvetz mere præcist:

- Forskeren (the academic scholar): I denne rolle bruges en forestilling om forskeren til at hente legitimitet fra universitetsverdenen og til at fremstå som en grundig ekspert, der arbejder metodisk med empirisk data på et videnskabeligt grundlag, og som er i besiddelse af stærke analytiske færdigheder. Desuden fremstilles forskerrollen som uafhængig både af politisk ideologi og økonomisk finansiering (2010: 550-552).
- Den politiske rådgiver (the political aide): Denne rolle lægger vægt på kendskab til det politiske system, inklusive dets processer og timingen i dem. Derfor er viden om og erfaring fra politik og forvaltning værdsat i denne rolle. En vigtig egenskab er at kunne forudsige, hvilke spørgsmål der fremadrettet vil bevæge sig op på den politiske dagsorden. Der lægges mindre vægt på akademisk grundighed end på relevans for den politiske proces, og det kan blive set som en ulempe at være for akademisk (2010: 552-553).
- Entreprenøren (the entrepreneur): Ud fra analogien om politik som en markedsplads for idéer, der tidligere er blevet brugt til at karakterisere tænketanke (McGann og Weaver, 2000), er en tredje rolle knyttet til at "sælge" tænketankens idéer til politikere, sponsorer og journalister for henholdsvis at få politik indflydelse, finansiering og medieomtale. Entreprenøren er både i stand til at se behovet for nye idéer og til at markedsføre sine og tænketankens idéer til andre ved at overbevise andre om, at idéerne er værd at finansiere, støtte eller at give omtale (Medvetz, 2010: 553).
- Kommunikatoren (the media specialist) kan udtrykke sig i et klart og tilgængeligt sprog og i korte formater, der appellerer til mange potentielle læsere. Rollen handler om at have en fornemmelse af, hvilke idéer og typer af analyser der kommer til at have nyhedsværdi. Selvom nye idéer kan være

teknisk komplicerede, er idealet at kunne kommunikere dem på en måde, der både er let forståelig og nemt tilgængelig (2010: 555).

De fire policyprofessionelle roller kan stå i et spændingsforhold til hinanden, fordi især forskerrollens påståede uafhængighed står i modsætning til arbejdet for at opnå (midlertidig) politisk indflydelse i de andre roller (Medvetz, 2010: 557). Selvom Medvetz' perspektiv kan bruges til at nuancere policyprofessionel-les arbejde, er det vanskeligt at skelne imellem rollerne analytisk. Specificeringen af rollerne siger nemlig ikke meget om, hvilke forudsætninger der er for at indtage eller "spille" hver af rollerne. Derfor bruges rollerne til at reflektere over den nedenstående analyse af sammenhængen imellem de policyprofessionelles uddannelsesbaggrund og erhvervs erfaring og tænketankes synlighed i Folketinget og danske aviser.

Metode

Det er centrale målsætninger for tænketanke at opnå opmærksomhed fra politikere og medier. Nedenfor uddybes det, hvordan tænketankes omtale i Folketinget og landsdækkende aviser er anvendt som et mål på henholdsvis direkte og indirekte synlighed. Uddannelsesbaggrund og erhvervs erfaring operationaliseres, og der foretages konkrete afgrænsninger for at udvælge og kategorisere ti tænketanke og de policyprofessionelle, der er ansat i dem.

Omtale i Folketinget og landsdækkende aviser som mål på synlighed

I dette studie måles tænketankes direkte synlighed ved at se på, hvor ofte tænketanke optræder i dokumenter fra Folketinget. Undersøgelsen indskrænker sig således til at se på parlamentarisk synlighed og måler ikke direkte synlighed i forhold til ministerier eller andre offentlige myndigheder i den såkaldte forvaltningsarena (Binderkrantz, Christiansen og Pedersen, 2014). Søgningen er gennemført på Folketingets hjemmeside (ft.dk) og dækker en femårig periode fra samlingen 2014-2015 til og med 2018-2019. Den forholdsvis lange periode for undersøgelsen er begrundet i et ønske om at minimere risikoen for, at udsving i tænketankes omtale i enkelte år præger analysen af deres generelle synlighed. Søgningen omfatter hele dokumentteksten i § 20-spørgsmål, afstemninger, aktstykker, beslutningsforslag, forespørgsler, forslag til vedtagelse, lovforslag, redegørelser, referater, udvalgsbilag og udvalgsspørgsmål. Der er flere forbehold ved at bruge en overordnet optælling af tænketankenes omtale i Folketingets dokumenter til at indikere deres synlighed. Dels kan tænketanke have uformelle kontakter på Christiansborg og til embedsmænd, som ikke indfanges af søgningerne. Dels kan omtalen være udtryk for, at tænketanke er på de såkaldte

høringslister, som er tilknyttet lovforslag og udvalgsbilag. Indirekte synlighed er målt ved at undersøge, hvor ofte tænketanke nævnes i landsdækkende aviser, der fortsat er centrale for generel synlighed i medierne. Konkret er søgningen gennemført i de ni landsdækkende aviser: *Berlingske Tidende*, *BT*, *Børsen*, *Ekstra Bladet*, *Information*, *Jyllands-Posten*, *Kristeligt Dagblad*, *Politiken* og *Weekendavisen* fra 1.1-31.12 hvert år på alle ord i avisernes artikler. Søgningen i aviserne er foretaget for årene 2014 til og med 2018.

Policyprofessionelle i ti danske tænketanke

Når den ovenfor nævnte definition af policyprofessionelle som, "people who are employed to affect politics and policy making ..." (Svallfors, 2016: 57) bruges til at studere policyprofessionelle i en dansk kontekst, er der formentlig tale om en population på flere tusinde individer. Som nævnt studerer artiklen her policyprofessionelle specifikt i danske tænketanke, fordi rollen som policyprofessionel forventes at være stærkt udfoldet i disse organisationer. Det afgrænser populationen af policyprofessionelle betydeligt. Der er forskellige opgørelser af antallet af tænketanke i Danmark, som spænder fra ca. 30 (Toft Kommunikation, 2019: 10) til 51 (McGann, 2019: 38). Studier af tænketanke giver grundlag for at forvente, at policyprofessionelle er mest udbredt i privatfinansierede organisationer, der er aktive i offentligheden (Rich og Weaver, 2000; Rich, 2004; Medvetz, 2012). Derfor fokuserer studiet på ti privatfinansierede tænketanke, der har været aktive i den offentlige debat. Fokus er dermed på policyprofessionelles roller i medieaktive tænketanke og ikke på en tilfældigt udvalgt stikprøve af tænketanke. Det kan have den konsekvens, at de typer af uddannelse og erhvervs erfaring, der understøtter mediesynlighed, fremstår særligt tydeligt i dette studie. I tabel 1 er de ti udvalgte tænketanke i forlængelse af definitionen på tænketanke ovenfor opdelt i to typer, afhængigt af om de arbejder for at skabe konsensus imellem forskellige aktører på tværs af det politiske spektrum (policytænketanke), eller om de prøver at opnå indflydelse på vegne af en gruppe af aktører, der samles om bestemte værdier eller ideologier (advocacytænketanke) (McGann og Weaver, 2000; Osborne, 2004: 434; Kelstrup, 2018: 62ff).

Table 1: Kategorisering af tænketanke. Antal ansatte i parentes

Policytænketanke	Advocacytænketanke
Concito (10)	AE-rådet (129)
DEA (19)	CEPOS (14)
Justitia (6)	Cevea (7)
Kraka (7)	
Mandag Morgen (8)	
Rockwool Fondents Forskningsenhed (38)	
Tænketanken Europa (5)	

Operationalisering af uddannelsesbaggrund og erhvervs erfaring

Ved at finde medarbejdere i hver af de ti tænketanke på deres hjemmesider i perioden januar til marts 2019 er der samlet set identificeret 126 policyprofessionelle i de ti tænketanke. Det har desværre ikke været muligt at identificere antallet af ansatte bagud i tid. Både uddannelseserfaring og erhvervs erfaring er for hver enkelt ansat fremsøgt via tænketankenes hjemmesider. I tre tilfælde hvor information om uddannelsesbaggrund og erhvervs erfaring for ansatte ikke har været tilgængelig på en tænketanks hjemmeside, er ansatte ikke blevet medtaget i studiet. Antallet af policyprofessionelle er således blevet nedjusteret fra 129 til 126. De 126 ansatte er efterfølgende blevet kodet ud fra de indikationer, der fremgår af tabel 2 nedenfor. Analytisk er policyprofessionelle blevet afgrænset til at omfatte fuldtidsansatte medarbejdere, der arbejder på at påvirke politik og ikke er i gang med et fuldtidsstudie. Studiet inkluderer dermed tilnærmelsesvis hele populationen af policyprofessionelle i de ti tænketanke. Administrativt personale, tilknyttede rådgivere såsom "senior fellows", medlemmer af bestyrelser eller "advisory boards", studentermedarbejdere og praktikanter indgår ikke i studiet. Det betyder også, især i tilfælde hvor tænketanke gør udstrakt brug af ansatte med løsere tilknytning eller studenterarbejdskraft, at studiet ikke repræsenterer tænketankenes samlede medarbejderbesætning.

Uddannelse og erhverv er kodet, så der kan tages højde for op til to forskellige uddannelser og erhvervs erfaring fra to tidligere ansættelser. Hvis eksempelvis en ansat både har en kandidatuddannelse i økonomi og en master i journalistik, er de kodet som en halv uddannelsesscore hver. Tilsvarende er de to længstvarende erhvervs erfaringer blevet medtaget i tilfælde, hvor ansatte tidligere har været ansat to eller flere steder. Der er ikke skelnet imellem, om uddannelser

og erhvervs erfaring stammer fra Danmark (hvilket er langt det hyppigste) eller andre lande. Ansatte, der både har en ph.d.-grad og en kandidatgrad, er kodet to gange fordi de to uddannelser er supplerende. I kodningen af ph.d.-grader er kun ansatte med færdiggjorte grader inkluderet. Igangværende ph.d.-studerende kodes efter deres kandidatuddannelse. I forhold til erhvervs erfaring tælles erfaring først efter endt uddannelse. Eksterne lektorer eller undervisere er ikke kategoriseret som forskere.

Tablet 2: Operationalisering af policyprofessionelles uddannelsesbaggrund og erhvervs erfaring

Uddannelsesbaggrund	Erhvervs erfaring
Ph.d.-grad: ansatte med færdiggjort ph.d.-grad	Forsker: forskningsansættelse (efter ph.d.)
Økonomi: universitets- eller handelshøjskoleøkonom (kandidatniveau)	Privat virksomhed: tidligere ansættelse i privat virksomhed, herunder konsulentbureauer
Jura: juridisk kandidatgrad	Interesseorganisation eller tænketank: tidligere ansættelse i interesseorganisation/ NGO eller anden tænketank
Politologi: politologisk kandidatgrad	Stat: tidligere ansættelse i ministerier eller andre offentlige myndigheder herunder fx Danmarks Statistik.
Sociologi: sociologisk kandidatgrad	Region eller kommune: tidligere ansættelse i regioner eller kommuner
Kommunikation og humaniora: uddannelse i journalistik, kandidatuddannelse i kommunikation eller humaniora	Journalist eller kommunikation: tidligere ansat i mediehus eller som presse-/kommunikationsmedarbejder.
Andre: andre kandidatuddannelser, fx inden for naturvidenskab	Politisk parti: tidligere folkevalgt eller ansat i politisk parti
Ingen uddannelse	Ingen tidligere erhvervs erfaring

Analyse

Nedenfor beskrives policyprofessionelles uddannelsesbaggrund og erhvervs erfaring, og det undersøges, i hvor høj grad disse faktorer bidrager til tænketankes synlighed i Folketinget og landsdækkende aviser.

De policyprofessionelles uddannelsesbaggrund

Målt på uddannelse udgør de policyprofessionelle i de udvalgte tænketanke overordnet set en homogen gruppe. Mere end 75 pct. af de ansatte har en samfundsvidenskabelig kandidatuddannelse, og kommunikationsuddannelser og jurister tegner sig for en stor del af den resterende fjerdedel. Tabel 3 viser, at en kandidatuddannelse i økonomi er den klart mest udbredte uddannelsesbaggrund hos de ansatte i tænketankene.

*Tabel 3: Uddannelsesbaggrund for 126 policyprofessionelle i ti danske tænketanke (gennemsnit)**

Uddannelsesbaggrund	Pct.
Økonomi	41,7
Politologi	22,2
Ph.d.-grad	16,7
Kommunikation og humaniora	14,7
Sociologi	12,7
Andre	4,8
Jura	4,0

Note: Ansatte, der både har en kandidat- og en ph.d.-grad, er talt dobbelt. Procenterne summer til 100, når ph.d.-grad udelades.

Forskellige samfundsvidenskabelige uddannelser har både ret forskellig udbredelse og intensitet i de ti tænketanke. Otte ud af ti tænketanke havde i marts 2019 politologer ansat, imens syv havde økonomer ansat. Syv havde folk med en kommunikationsuddannelse ansat, og kun to tænketanke havde jurister ansat. Der er dog som vist nedenfor i tabel 4 forskel på de forskellige uddannelsers udbredelse på tværs af de to typer tænketanke.

Forholdet imellem udbredelse og prioritering af uddannelser kan bruges til at nuancere antagelsen om, at de policyprofessionelle i tænketankene har generelle kompetencer, som giver dem mobilitet på tværs af forskellige organisationer (Garsten, Rothstein og Svallfors, 2015). Uddannelser i økonomi, politologi og sociologi samt kommunikation og humaniora er repræsenterede i de fleste tænketanke. Det kan være med til at skabe miljøer af policyprofessionelle med disse uddannelsesbaggrunde i og på tværs af tænketankene. Jurister og personer med anden uddannelsesbaggrund er dog generelt mindre udbredte i tænketankene.

*Tabel 4: Uddannelsesbaggrund for policyprofessionelle i hhv. advocacy- og policytænketanke (gennemsnit)**

	Advocacytænketanke (N = 33)	Policytænketanke (N = 93)
Økonomi	65,2	33,3
Politologi	15,2	24,7
Ph.d.-grad	0,0	22,6
Kommunikation og humaniora	13,6	15,1
Sociologi	6,1	15,1
Andre	0,0	6,5
Jura	0,0	5,4

Note: Ansatte, der både har en kandidat- og en ph.d.-grad, er talt dobbelt. Procenterne summer til 100, når ph.d.-grad udelades.

Flere tænketanke prioriterer en høj intensitet af én bestemt type uddannelse. Det gælder både advocacytænketankene AE-Rådet og CEPOS og policytænketankene Kraka og Rockwool Fondens Forskningsenhed, der alle har en høj andel af økonomer iblandt deres ansatte. Til forskel fra advocacytænketankene har Kraka og Rockwool Fondens Forskningsenhed dog også mange ansatte med ph.d.-grader. Mandag Morgen, DEA og Tænketanken Europa har stærke miljøer af politologer. Kommunikationsuddannede og humanister udgør, til trods for at de er ansat i mange forskellige tænketanke, kun ca. 15 pct. af alle stillinger. Det tyder på, at mange tænketanke har brug for kommunikationsansatte, men at de ikke ansætter mange af dem, måske fordi de udfører støttefunktioner til andet arbejde.

Tænketankene prioriterer mange forskellige typer erhvervs erfaring

I forhold til erhvervs erfaring er det, som vist i tabel 5, mest udbredt, at ansatte i tænketanke ikke har tidligere erhvervs erfaring efter endt kandidatuddannelse, før de ansættes. Ansættelsen af policyprofessionelle uden erhvervs erfaring kan både skyldes, at ansattes erfaring fra studiejob eller praktik er kvalificerende til at blive ansat, og at de begrænsede økonomiske ressourcer i tænketankene gør det attraktivt at ansætte nyuddannede kandidater. Chancerne for at få job uden erhvervs erfaring er størst i Rockwool Fondens Forskningsenhed, som er den største tænketank, og lavest i Kraka, Tænketanken Europa og Cevea, som

er iblandt de mindste tænketanke målt på fuldtidsansatte. Flere typer erfaring hos samme medarbejder er dog værdsat. Det har 40 ud af de 126 policyprofessionelle svarende til omkring en tredjedel.

Tabel 5: Erhvervs erfaring efter endt uddannelse for 126 policyprofessionelle i ti tænketanke

Erhvervs erfaring	Pct.
Ingen tidligere	26,2
Stat	19,4
Interesseorganisation eller tænketank	17,5
Privat virksomhed	12,7
Forskning	12,3
Region eller kommune	5,6
Journalist eller kommunikation	4,0
Politisk parti	2,2

Tidligere ansættelse i staten, herunder specielt Finansministeriet og Skatteministeriet og i interesseorganisationer og andre tænketanke er de mest udbredte typer erhvervs erfaring. Imens 12-13 pct. af de ansatte har erfaring fra en privat virksomhed eller fra forskning, har blot 4 pct. erfaring fra journalist- eller kommunikationsstillinger. Det er bemærkelsesværdigt, at alle tænketanke har ansatte med erfaring fra staten, interesseorganisationer eller tænketanke og private virksomheder.

Der er dog forskel på, hvor intensivt de forskellige typer erfaring er repræsenteret, som vist i tabel 6. Policytænketankene repræsenterer en bredere palet af erhvervs erfaring end advocacytænketankene. Dette er i nogen grad drevet af enkelte tænketanke, idet eksempelvis Rockwool Fondens Forskningsenhed har en række forskere ansat. Advocacytænketankene, herunder AE-Rådet og CEP-POS, har næsten 32 pct. ansatte med erfaring fra staten, hvilket er over dobbelt så stor en andel som policytænketankene.

For både advocacy- og policytænketankes vedkommende har de ansatte tidligere erfaring fra staten, interesseorganisationer og den private sektor. En mulig forklaring på denne prioritering er, at erhvervs erfaring fra disse steder giver gode forudsætninger for at forstå det politiske og økonomiske felt og at bidrage til at indgå i netværk i forlængelse af den korporative tradition i dansk interes-

Table 6: Erhvervs erfaring for ansatte i hhv. advocacy- og policytænketanke (pct. af ansatte i gennemsnit)

	Advocacytænketanke (N = 33)	Policytænketanke (N = 93)
Ingen tidligere	24,2	26,9
Stat	31,8	15,1
Interesseorganisation eller tænketank	21,2	16,1
Privat virksomhed	13,6	12,4
Forskning	0,0	16,7
Region eller kommune	1,5	7,0
Journalist eller kommunikation	3,0	4,3
Politisk parti	4,5	1,6

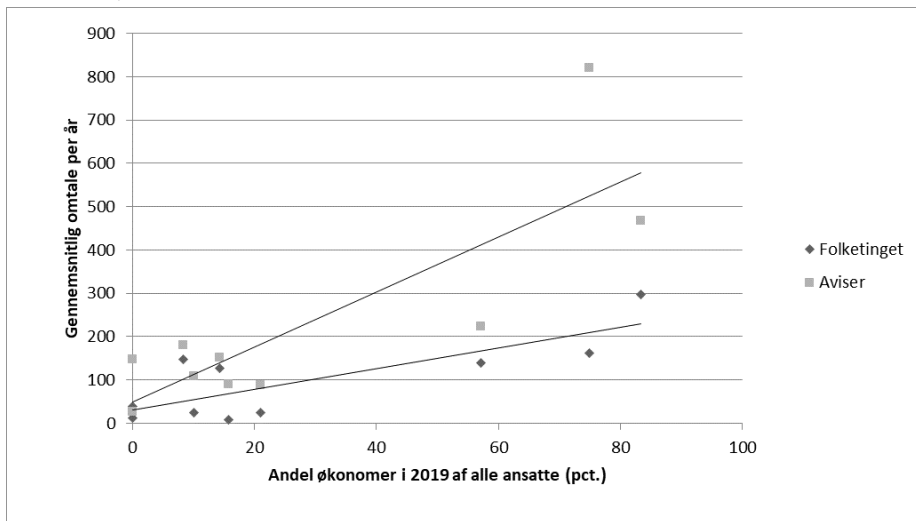
sevaretagelse (Christiansen og Nørgaard, 2003; Binderkrantz, Christiansen og Pedersen, 2014). Det ligger isoleret set på linje med fremstillingen af policyprofessionelle som en gruppe med tværgående mobilitet inden for disse sektorer (Garsten, Rothstein og Svallfors, 2015). Til gengæld har policytænketankene, herunder specielt Rockwool Fondens Forskningsenhed, ansatte med forsknings erfaring, imens forskere er fraværende i advocacytænketankene. Erfaring fra journalistik eller kommunikationsstillinger og fra politiske partier er hverken udbredt iblandt de ansatte i advocacy- eller policytænketankene. Det tyder på, at danske tænketanke ikke i nævneværdigt omfang prioriterer de førnævnte roller som kommunikator og politisk rådgiver, og/eller at erhvervs erfaring fra kommunikationsstillinger og politiske partier ikke betragtes som vigtige forudsætninger for at udfylde disse roller i praksis.

Andelen af økonomer og synlighed i Folketinget og aviser hænger sammen

I hvor høj grad bidrager de ovenstående karakteristika for policyprofessionelle til tænketankes synlighed i Folketinget og landsdækkende aviser? Ud af de syv mål på uddannelsesbaggrund og de otte typer erhvervs erfaring der blev præsenteret ovenfor, er kun ét mål korreleret med omtale i Folketinget eller aviser: en økonomisk uddannelse. Andelen af tænketankes ansatte med en kandidatgrad i økonomi er således positivt korreleret både med tænketankes mediesynlighed (Pearson's r 0,83) og synlighed i Folketinget (Pearson's r 0,79). Sammenhængen

imellem andelen af økonomer og synlighed i aviser og Folketinget for de ti tænketanke fremgår af figur 1.

Figur 1: Andel af økonomer i 2019 (pct.) og synlighed i Folketinget (gennemsnit per år i samlingerne 2014-2015 til 2018-2019) og aviser (gennemsnit per år i perioden 2014-2018) for ti tænketanke

Andelen af økonomer er ikke i sig selv en stærk forklaring på tænketankes synlighed. Det ses ved, at policytænketanke med mange ansatte økonomer ikke har samme synlighed som advocacytænketanke med mange økonomer. Det er nærliggende at fortolke økonomers bidrag til synlighed i den retning, at de kan bidrage til at understøtte de strategiske målsætninger om at skabe synlighed, som især karakteriserer advocacytænketankene. De ansatte i advocacytænketanke bidrager i gennemsnit til at skabe markant mere synlighed i Folketinget og aviser (henholdsvis 17,8 og 43,6 omtaler per år per ansat) end ansatte i policytænketanke (henholdsvis 4,2 og 9,3 omtaler per år per ansat). En mulig forklaring er, at økonomer har specielt gode forudsætninger for med troværdighed at indtage nogle af de policyprofessionelle roller, som er efterspurgt hos politikere og i medierne, hvis de kobles med tydeligt værdibaserede budskaber. For eksempel kan det tænkes, at økonomer, til trods for at få har ph.d.-grader eller forskningserfaring, kan indtage den tidligere nævnte forskerrolle ved at bruge kvantitativt underbyggede analyser til at skabe troværdighed omkring argumenter og markante synspunkter over for politikere og journalister (Medvetz, 2010: 550-552). En supplerende forklaring kan være, at økonomer også kan

have gode forudsætninger for og prestige til at fungere som entreprenører, der kan overbevise andre om, at tænketanken producerer vigtige analyser, som har betydning for den offentlige debat og for de temaer, som tænketankes sponsorer prioriterer. Analysens fremhævelse af økonomer som en faktor for tænketankes synlighed bør fremadrettet give anledning til at undersøge nærmere, hvordan og hvorfor økonomer indgår i at skabe synlighed for tænketanke.

Konklusion

Artiklen har undersøgt uddannelsesbaggrund og erhvervs erfaring for policyprofessionelle i ti danske tænketanke, og hvordan disse faktorer bidrager til tænketankenes synlighed i Folketinget og i landsdækkende aviser. Analysen af de policyprofessionelle giver anledning til en todelt konklusion, der nuancerer tidligere forskning i policyprofessionelle (Medvetz, 2010; Svallfors, 2016, 2017; Garsten, Rothstein og Svallfors, 2015). På den ene side viser analysen, at de 126 policyprofessionelle fra ti udvalgte danske tænketanke med få undtagelser har kandidat- eller ph.d.-uddannelser fra samfundsvidenskabelige uddannelser. Desuden rekrutterer tænketankene policyprofessionelle med erhvervs erfaring fra stat og interesseorganisationer såvel som fra den private sektor. Det giver støtte til antagelsen om, at policyprofessionelle også i tænketankene udgør en veluddannet gruppe af generalister (Garsten, Rothstein og Svallfors, 2015). På den anden side viser studiet, at erfaring fra journalistik eller kommunikationsstillinger og fra politiske partier ikke er særligt udbredt i tænketankene. Omvendt lægger specielt advocacytænketanke vægt på at ansætte økonomer, og en uddannelsesbaggrund som økonom er korreleret med omtale i både Folketinget og aviser. Dette fund lægger op til fremadrettet at undersøge, hvilke særlige forudsætninger økonomer har for at agere som policyprofessionelle, og hvordan de bidrager til at få tænketankes idéer og analyser på mediernes og politikernes dagsorden.

Litteratur

- Binderkrantz, Anne Skorkjær, Peter Munk Christiansen og Helene Helboe Pedersen (2014). *Organisationer i politik. Danske interesseorganisationer i forvaltning, Folketing og medier*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Blach-Ørsten, Mark, Ida Willig og Leif Hemming Pedersen (2017). Fra politiker til policy professionel: En analyse af danske politikeres karriereveje efter Folketinget fra 1981 til 2015. *Økonomi og Politik* 90 (3): 15-26.
- Campbell, John L. og Ove K. Pedersen (2014). *The National Origins of Policy Ideas: Knowledge Regimes in the United States, France, Germany, and Denmark*. Princeton: Princeton University Press.

- Christiansen, Peter Munk og Asbjørn Sonne Nørgaard (2003). *Faste forhold – flygtige forbindelser*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Coman, Ramona (2019). Why and how do think tanks expand their networks in times of crisis? The case of Bruegel and the Centre for European Policy Studies. *Journal of European Public Policy* 26 (2): 286-301.
- Garsten, Christina, Bo Rothstein og Stefan Svallfors (2015). *Makt utan mandat. De policyprofessionella i svensk politik*. Stockholm: Dialogos Förlag.
- Hecló, Hugh (1978). Issue networks and the executive establishment, pp. 413-422 i Anthony King (red.), *The New American Political System*. Washington, DC: American Enterprise Institute.
- Held, David (2006). *Models of Democracy*, 3. udg. Cambridge: Polity Press.
- Kelstrup, Jesper Dahl (2016). Tænketankes brug af dagbladene som et marked for politiske idéer i Danmark. *Politik* 19 (1): 7-21.
- Kelstrup, Jesper Dahl (2018). *Tænketanke – nye aktører i dansk politik*. København: Djøf Forlag.
- McGann, James G. (2019). *2018 Global Go To Think Tank Index Report*. The Lauder Institute, University of Pennsylvania.
- McGann, James G. og R. Kent Weaver (red.) (2000). *Think Tanks and Civil Societies: Catalysts for Ideas and Action*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Medvetz, Thomas (2010). “Public policy is like having a vaudeville act”: Languages of duty and difference among think tank-affiliated policy experts. *Qualitative Sociology* 33 (4): 549-562.
- Medvetz, Thomas (2012). *Think Tanks in America*. Chicago: University of Chicago Press.
- Osborne, Thomas (2004). On mediators: Intellectuals and the ideas trade in the knowledge society. *Economy and Society* 33 (4): 430-447.
- Rich, Andrew (2004). *Think Tanks, Public Policy, and the Politics of Expertise*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rich, Andrew og R. Kent Weaver (2000). Think tanks in the U.S. media. *The International Journal of Press/Politics* 5 (4): 81-103.
- Schneider, Volker (2015). Hugh Hecló, “Issue networks and the executive establishment”, pp. 372–382 i Martin Lodge, Edward C. Page og Steven J. Balla (red.), *The Oxford Handbook of Classics in Public Policy and Administration*. Oxford: Oxford University Press.
- Seabrooke, Leonard (2014). Epistemic arbitrage: Transnational professional knowledge in action. *Journal of Professions and Organisation* 1 (1): 1-16.
- Steinsbekk, Gabriel (2018). Policyprofesjonelle i Norge. En analyse av tenketanker, PR-byråer og regjeringsrådgivere og deres påvirkningsmuligheter. *Norsk sosiologisk tidsskrift* 5 (2): 401-420.

- Stone, Diane og Andrew Denham (red.) (2004). *Think Tank Traditions: Policy Research and the Politics of Ideas*. Manchester: Manchester University Press.
- Svallfors, Stefan (2016). Out of the golden cage: PR and the career opportunities of policy professionals. *Politics & Policy* 44 (1): 56-73.
- Svallfors, Stefan (2017). Knowing the game: motivations and skills among partisan policy professionals. *Journal of Professions and Organization* 4 (1): 55-69.
- Toft Kommunikation (2019). *Den danske tænketanksanalyse 2019/2020*. København: Toft Kommunikation.
- Aagaard, Peter og Mark Blach-Ørsten (2018). *Politisk kommunikation: Nye tider og nye aktører*. København: Hans Reitzels Forlag.